

Øster Vraa Apotek.

Østervrå Lokalhistoriske
Forening

Det gamle apotek i Østervrå.

Efter at der den 28. juni 1891 var blevet oprettet et håndkøbsudsalg i Østervrå med Sæby Apotek som leverandør, opstod der på baggrund af et hurtigt voksende befolkningstal ganske naturligt et ønske om at få et apotek til byen.

I 1893, 1899 og 1906 ansøgte "Farm. Medhjælperforening" derfor om oprettelsen af et apotek i Østervrå "mellem Sæby og Hjørring". I de 2 første andragender bemærkedes, at byen var beliggende i en afstand af 2 mil fra Hallund, 2½ mil fra Sæby og 2¾ mil fra Hjørring, og at den havde såvel bosiddende læge som dyrlæge. Søgningkredsen opgjordes til 7.994 mennesker. Med hensyn til andragendet af 1893 foreslog sundhedskollegiet imidlertid at udsætte behandlingen af sagen, og derefter skete der ikke mere.

Til andragendet af 1899 udtalte de lokale embedslæger sig stærkt imod, at der for tiden oprettedes et apotek i Østervrå, da et sådant ville skade apotekerne i Sæby og Hallund og hjælpeapoteket i Sindal i ikke ringe grad.

Selv Østervrås praktiserende læge Jensen, der tilsyneladende levede efter devisen "Ærlighed varer længst", faldt byen i ryggen, da han udtalte, at et apotek ikke kunne trives på stedet, fordi befolkningen var for fattig, for spredt og for lidet lægesøgende, og selve byen betegnede han som en lille forarmet landplads, hvis beboere i sjælden grad manglede driftighed.

Efter disse oplysninger erklærede sundhedskollegiet ikke overraskende, at det måtte fraråde oprettelsen af et apotek i Østervrå.

Inden medhjælperforeningen igen forgæves i 1906 ansøgte om et apotek i Østervrå, var der meget overraskende ved kgl. resolution af 20. januar 1903 blevet oprettet et apotek i Flauenskjold – uden at hverken fysikat (en embedslæges område og embede), amt eller sundhedskollegium havde haft lejlighed til at udtale sig. Dog var dette apoteks fremtidige beståen gjort afhængig af, om der sidenhen skulle oprettes et apotek i Østervrå.

Spørgsmålet herom blev igen bragt på bane, da Østervrå og Omegns Landmandsforening i 1913 indsendte en ansøgning om oprettelse af et apotek i byen, eftersom stedet nu var blevet en betydelig plads med god handel, og da et par projekterede nyanlæg af banelinjer ville gøre den til et knudepunkt for Midtvedsyssel. Ansøgningen var anbefalet af sognerådene for de omliggende kommuner.

Under sagens videre behandling fremhævedes det også, at apoteket i Flauenskjold var uheldigt beliggende, en plage for dets indehaver og ikke til nogen særlig nytte for befolkningen. Med tilslutning fra bl.a. amtsrådet og sundhedsstyrelsen foreslog fysikus (embedslægen) for Aalborg – Hjørring amter, at Flauenskjold Apotek blev nedlagt, og at et nyt apotek blev oprettet i Østervrå. Samtidig skulle en omordning af håndkøbsudsalg og distributionstilladelser holde de interesserede naboapoteker skadesløse. Dette forslag fik ministeriets tilslutning.

Ved kgl. resolution af 17. september 1913 oprettedes der så et nyt, privilegeret apotek i Østervrå under Hjørring Amt med forpligtelse for den nye bevillingshaver til at overtage inventar og varelager i Flauenskjold apotek, som skulle nedlægges ifølge samme resolution og – kan man sige - ifølge talemåden "Den enes død, den andens brød".

Privilegiet blev opslået ledigt den 23. september, og den første bevilling udstedtes den 5. december 1913 for cand. pharm. M. S. Hansen, der åbnede apotek i det i alle henseender fuldt moderne "gamle" apotek, som han købte af den tidligere apoteksmodstander læge Jensen, som derpå overtog den gamle jordemoderbolig på Høngårdsvej 1 overfor anlægget.

Sidstnævnte apotek indrettedes i en nyopført ejendom beliggende på Hjørringvej tæt ved stationen, og det åbnede den 8. april 1914.

Apotekslokalerne var store og rummelige, og til ejendommen hørte en 10.000 kv. alen stor og statelig have.

Apoteker Hansen var en udadvendt person, som på flere måder tog del i byens liv. I 1916, da Østervrå havde 315 indbyggere i 91 lejligheder, meldte han sig således ind i den populære Håndværker- og Borgerforening med de gode fester og festlige udflugter.

I året 1914 gav apotekets drift underskud, og apoteker Hansen skulle derfor have tilskud fra Apotekerfonden, men i henhold til apotekerloven af 29. april 1913 forlangte ministeriet den ene tredjedel af tilskuddet af Torslev Kommune, hvilket kommunen imidlertid nægtede under henvisning til, at apoteket var oprettet inden 1. januar 1914, da loven trådte i kraft. Justitsministeriet hævdede, at apotekets åbningsdag (den 8. april 1914) måtte være den afgørende dato, da apoteket faktisk ikke havde eksisteret, før det åbnedes, og sundhedsstyrelsen var enig med ministeriet i denne fortolkning. Under retssagen, som ministeriet anlagde mod kommunen, hævdede sognerådet yderligere, at det allerede i august 1913, altså før apoteket i det hele taget var oprettet, havde erklæret at det ikke ville yde noget tilskud. Derom havde ministeriet fået en skrivelse fra amtet af 27. august 1913. Sognerådet mente derfor, at det ikke kunne pålægges en udgift, som måske kunne vare i en uoverskuelig årrække. Højesteret gav kommunen ret heri.

Et par år før apoteker Hansen fik nyt embede, ansøgte han i 1920 om, at det måtte blive pålagt hans eventuelle efterfølger at købe apotekerejendommen i Østervrå. Sundhedsstyrelsen henstillede sagen til

ministeriets afgørelse, og her blev ansøgningen afslået den 12. marts 1920.

Apoteker Hansen blev i Østervrå, til han 5. december 1921 fik bevilling til Svaneapoteket i Kolding, og han kunne glæde sig over, at hans efterfølger apoteker Christen Christensen var villig til at købe apotekerejendommen.

Marius Severin Hansen flyttede i 1933 fra Kolding til Øresunds Apoteket i København, som han var indehaver af til sin død 12. januar 1937.

Den nye bevillingshaver, apoteker C. Christensen købte ejendommen m.v. 1. juli 1922 til 54.901,50 kr., hvortil der foruden de sædvanlige omkostninger straks kom en udgift til installation af vandanlæg, således at den samlede udgift blev 55.901,75 kr.

Apoteker C. Christensen, der var født i Frederikshavn 25. oktober 1862, kom fra Skørping Apotek og drev Østervrå Apotek gennem 24 år, til han den 19. juni 1946 fik tilladelse til at opgive bevillingen fra 1. september s. å.

I 1946 oplystes det i tilslutning til privilegieopslaget i Farm. Tidende, at bygningen bestod af en ældre og en yngre del. Der var privatlejlighed i den første og apotekslokaler i den anden. Der fandtes ikke centralvarme eller varmt vand. Derimod var der installeret badeværelse. Det samlede areal til ejendommen var 4.100 m², hvoraf det meste var gammel have. C. Christensens efterfølger, Jenny Constance Overlade, der overtog apoteket 1. november 1946, købte apotekerbygningen for 65.000 kr. og inventaret for 12.500 kr.

Frk. Overlade, som var født i København 19. juli 1895, drev Østervrå Apotek indtil 1959, da C.J. Langhorn blev apoteker i Østervrå.

Jenny C. Overlade.

Apoteker Langhorn kom efter sin uddannelse til apoteket i Dronninglund, hvor han var i tre år. Derefter blev det til et par års arbejde på Reykjavik Apotek. I 1941 vendte han tilbage til Danmark og blev ansat på Sundby Apotek på Amager. Her var C. J. Langhorn i fem år, inden Vendsyssel igen tiltrak ham, og han flyttede til Dronninglund Apotek som provisor. Denne stilling havde C. J. Langhorn indtil 1959, da han blev apoteker i Østervrå.

Apoteker Langhorn var lokalpolitisk interesseret og var opstillet ved valg til Hjørring Amtsråd, ligesom han i en periode var kasserer for den konservative vælgerforening i Frederikshavnskredsen.

Da apoteker Langhorn døde, var der fare for, at Østervrå ville miste sit apotek, eftersom der ikke umiddelbart var nogen ansøgere til apoteket, men heldigvis fik Iben Beier Thorup bevillingen efter nogen tid. Hun kunne imidlertid ikke blive enig med apoteker Langhorns enke om prisen på ejendommen og købte derfor bager Andersens tidlige ejendom lidt nærmere byens centrum. Dette hus lod hun nedrive og opførte derefter den smukke bygning, som i hendes tid tjente som apotek. Nu rummer huset blomsterforretningen Potentilla. Østervrå Apotek er overtaget af Sæby Apotek, som har indrettet et dejligt apotek i butikscetret ved siden af Østvendsyssel Folkeblad.

Bearbejdet af Karen Baier.

Kloge mænd og koner lukrerede på menigmands utålmodighed

Men sygekasserne har gjort det af med tryllemedicinerne, siger apoteker C.J. Langhorn fra Østervrå Apotek, der den 8. april 1964 har bestået i 50 år

Banestrækningerne Vodskov-Østervrå og Hjørring-Hørby gav anledning til drømme om nye bysamfund i Vendsyssel. Stærkest var drømmene i Østervrå, hvor man forudså en udvikling, som ville gøre det trafikale

knudepunkt til et naturligt midtpunkt. I hvor høj grad man bakkede op om denne fremtidsdrøm fremgår bl.a. af, at myndighederne i september 1913 besluttede at nedlægge apoteket i Flauenskjold og oprette et nyt apotek i Østervrå. I december samme år blev bevillingen givet til apoteker M. S. Hansen, og den 8. april 1914 udleveredes den første medicin fra det nye apoteks skranke.

Men Østervrå blev ikke den storby, man drømte om.....

Udviklingen formede sig anderledes, end man havde forudset, svarer apoteker C. J. Langhorn, men det forhindrer ikke, at apoteket i dag er et lille, godt apotek. Det ses bl.a. deraf, at der siden oprettelsen i 1914 kun har været fem bevillingshavere. Apoteket har en god placering, eftersom Østervrå ligger midt mellem købstæderne Brønderslev, Hjørring, Frederikshavn og Sæby, hvortil der i alt er 20 km.

Uden medhjælp

Er et apotek som Deres en ønskedrøm for en farmaceut?

Når man kan lide at være på landet og lide at arbejde med en stor have, så kan man faktisk ikke forlange noget bedre sted at være.

Der er vel ulemper?

Jeg har i det sidste år været uden medhjælper, og det er naturligvis en ulempe. Det betød dog en væsentlig lettelse, at den nye vagtordning blev indført i 1962.

Færre nervetabletter

Er der forskel på medicinen i by og på land?

Det kan vist ikke overraske, at antallet af nervetabletter, som går over et landapoteks skranke, er noget mindre end i byerne. Til gengæld udleverer vi mere dyremedicin. Jeg vil tro, at dyremedicinen udgør 20 % af den samlede medicin her fra apoteket.

Fabriksmedicinen vinder vel frem?

Der kommer mange nye ting, som er fremstillet på medicinalfabrikkerne. Men vi fremstiller selv betydelige mængder, bl.a. tabletter, omkring halvanden million tabletter om året. Før var denne form for medicin fremme i pulverform, hvilket var mindre betryggende.

De gamle husråds endeligt

Er det helt sket med de gamle husråd eller tryllemidler?

Jeg tror, at sygekasserne har gjort det af med de gamle tryllemidler og husråd. Hermed være ikke sagt, at det ikke kan ske, at der bliver spurgt efter ting som moskus eller teriak, som smager hæsligt, og hvis virkning er ubestemmelig. I sådanne tilfælde siger vi almindeligvis, at den nye medicin er sikrere og slet ikke dyrere, når man er medlem af en sygekasse.

Men visse virkninger må disse mediciner vel have haft?

Jeg vil snarere sige, at det er heldet, der har spillet ind. Kluge mænd og kvinder lukkede på menigmands utålmodighed. Havde en patient f.eks. eksem, over for hvilken sygdom kuren ifølge sygdommens natur meget ofte må være langvarig, tabte han tålmodigheden og lod den kluge mand eller kone komme til, og det skete i mange tilfælde på det tidspunkt, da kurens virkninger blev synlige.

Helt andre muligheder

Der er kommet så mange nye ting frem, at det kræver et helt studium at være á jour, men med de nye ting er der også kommet store muligheder. Jeg husker den tid, da en lungebetændelse blev sammenlignet med et ben i graven. I dag siger man: "Nå, bare en lungebetændelse".

Trods alt er der vel områder, hvor medicinen ikke strækker til?

Der er enkelte områder. Man må jo heller ikke glemme, at døden under alle omstændigheder er en kendsgerning, som man ikke kommer uden om.

I gamle dage solgte apotekerne krydderier og spiritus.

Vi sælger stadig krydderier, men med spiritus er det sket. Det gælder også sygevin.

Mange vil ikke til Vendsyssel

Hvad angår spørgsmålet om at skaffe medhjælp er mulighederne større i byerne og syd for Limfjorden. Af en eller anden mærkelig grund findes der mange mennesker, der ikke vil til Vendsyssel.

Nå, det er jeg for resten ikke ked af, eftersom det var en af årsagerne til, at jeg fik apoteket her i Østervrå. Jeg var ansat på Dronninglund Apotek og havde nået den alder, hvor man skal begynde at søge. Vi var adskillige, der søgte. Valget faldt på en kollega i København, som bestemt ikke havde regnet med at komme i betragtning, og som omgående sagde fra. Det er vist det eneste eksempel på, at en provisor har sagt nej til en bevilling.

Apoteker C. J. Langhorn og frue.

Er ikke vendelbo, men forstår sproget.

De er ikke selv vendelbo?

Nej, men jeg har boet i Vendsyssel i 25 år, så jeg føler mig som vendelbo, og jeg forstår vendelboerne.

Det gjorde min gamle chef ikke. Han var lige kommet herop, og da jeg en dag kom tilbage fra middag, fortalte han mig, at der havde været en kunde, som skulle have noget medicin. Hvad samme kunde havde sagt, havde han ikke forstået ret meget af, men én ting var han dog sikker på, nemlig at hun hed Maja til fornavn.

Nå, gjorde hun det, sagde jeg.

Ja, hun sagde, at hun skulle have medicinen til Maja. Og så forstod jeg, at den gode chef havde forvekslet navnet Maja med det vendsysselske dialektudtryk for middag. Så fik vi os en sund latter, og da jeg kendte bemeldte dame, fik vi også klaret den side af sagen.

Chris
Vendsyssel Tidende
April 1964

Afskrift af Vendsyssel Tidende fredag den 15. maj 1959.

Søndag den 17. maj fylder Niels Højbjerg, Østervrå, 90 år. Højbjerg er født i det daværende Nr. Bondesholdt sogn i Jerslev, men har tilbragt det meste af sin barndom på gården Tørholm ved Østervrå. Som 14-årig kom han i tjeneste på den gamle kro i Østervrå, senere var han et par år på landet, men kom tilbage på kroen som staldforpagter i nogle år, indtil han hen imod århundredeskiftet blev kusk på postvognen Hjørring-Østervrå. I 1909 overtog han selv postturen og drev denne indtil banens åbning i 1913. Herefter slog Højbjerg sig på landbruget og havde forskellige ejendomme omkring Østervrå: Rudbæksholm, Skellet og Lindenberg.

I 1925 kom han igen til Østervrå som vært på Østervrå Afholdshotel, som han drev indtil 1935. Efter afståelsen af hotellet købte han et hus i Skolegade. Her mistede han sin hustru, og i de senere år har Højbjerg boet i Strømgade sammen med en datter, der er fodspecialist i Østervrå.

Højbjerg har som ingen anden fulgt Østervrå bys udvikling, og han kan stadig med sit djærve lune levendegøre personer og begivenheder 70-80 år tilbage i tiden. Skulle det knibe lidt med hukommelsen, når det drejer sig om nøjagtigt at tidsfæste bestemte begivenheder, har han en righoldig samling af avisudklip, notater og billeder at ty til. Her er der oplysninger at hente fra de sidste halvtreds år af egnens historie, og samlingen er ikke uden kulturhistorisk værdi.

Det lyder mærkeligt i vore øren, at postvognen med sin lukkede trækasse uden så meget som et vindue var den eneste forbindelse med omverdenen, men tiden var en anden dengang, kravene var små og livet hårdere og mere nøjsomt. Til gengæld var livsytringerne, som de udfoldede sig på kroen, ofte voldsomme. Det var ikke noget særligt bemærkelsesværdigt, ja, det hørte nærmest til dagens orden at drikke sig fra sans og samling. Det var for en stor del de indtryk, Højbjerg modtog her, der var baggrunden for, at han sluttede sig til den frembrydende afholdsbevægelse, og gennem et langt liv er han gået stærkt ind for dette arbejde uden at lade sig røkke en tøddel fra sin overbevisning.

Det var vel også denne indstilling, der fik Højbjerg til at gå ind til det helt ukendte arbejde som vært på Østervrå Afholdshotel. Hotellet ejedes på det tidspunkt af et interessentskab, der havde overtaget kroen, da den ved en kommuneafstemning blev nedlagt i 1919. Der var hidtil jævnligt skiftet vært, og det var ikke gået alt for godt. Det var således ikke nogen let opgave, Højbjerg påtog sig, men han og hans hustru drev i en 10årig periode hotellet på en måde, der overalt aftvang respekt.

Det er fra denne tid Højbjerg huskes bedst; her, hvor der daglig kom mange mennesker, kom hans sprudlende vid og fortælleglæde rigtigt til deres ret, og hans historier og udtalelser kan man stadig høre citeret, når talen falder på gamle dage.

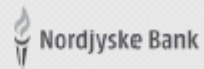
Højbjerg har efter alderen et godt helbred og usædvanligt velbevarede åndsevner, men han er også ud af en livskraftig slægt. Af en søskendeflok på ni er endnu fire tilbage, den ældste er 93 og den yngste 80 år.

Nord for de fleste,
tættere på

Der findes én bank, som brænder for Vendsyssel og vendelboerne
- Nordjyske Bank.

Vi har andet og mere end penge i hovedet - for os handler det om
nærhed og nærvær.

Foreningens hjemmeside.: <http://www.Torslev.dk>

eside.: <http://www.Torslev.dk>